

LIIKENNE- JA VIESTINTÄVALIOKUNNAN MIETINTÖ 28/2010 vp

Hallituksen esitys postilaiksi sekä Maailman postiliiton yleissopimuksen hyväksymiseksi ja laiksi sen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 27 päivänä lokakuuta 2010 lähettänyt liikenne- ja viestintävaliokuntaan valmis-televasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen postilaiksi sekä Maailman postiliiton yleissopimuksen hyväksymiseksi ja laiksi sen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta (HE 216/2010 vp).

Eduskunta-aloitteet

Valiokunta on käsitellyt esityksen yhteydessä seuraavat aloitteet:

- LA 12/2010 vp — Oinonen, Lauri /kesk ym.: Laki postipalvelulain muuttamisesta
- TPA 10/2010 vp — Oinonen, Lauri /kesk ym.: Postipalvelujen tasapuolinen turvaaminen koko maassa.

Lausunto

Eduskunnan päätöksen mukaisesti perustuslakivaliokunta on antanut asiasta lausunnon (PeVL 56/2010 vp), joka on otettu tämän mietinnön liitteeksi.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- viestintäneuvos Elina Normo ja viestintäneuvos Asta Virtaniemi, liikenne- ja viestintäministeriö

- budjettineuvos Esko Tainio, valtiovarainministeriö
- lainsäädäntösihteeri Liisa Vanhala, oikeusministeriö
- johtaja Johanna Juusela ja yksikön päällikkö Marja Lehtimäki, Viestintävirasto
- tutkimuspäällikkö Ari Ahonen, Kilpailuvirasto
- lakimies Mika Hakamäki, Kuluttajavirasto
- kaupunginjohtaja Folke Öhman, Länsi-Turunmaan kaupunki
- toimitusjohtaja Jukka Alho ja johtaja Petri Aaltonen, Itella Oyj
- toimitusjohtaja Vesa-Pekka Kangaskorpi ja liiketoiminta-alueen johtaja Erkki Summanen, Keski-suomalainen Oyj
- toimitusjohtaja Esko Ranto, Kustannus Demari Oy
- toimitusjohtaja Clarisse Berggårdh, Sanoma Magazines Finland Oy
- toimitusjohtaja Pekka Soini, Sanoma News Oy
- toimitusjohtaja Lasse Autio, Suomen Suoramainonta Oy
- liittojohtaja Mikko Hoikka, Aikakauslehtien Liitto ry
- puheenjohtaja Ole Norrback, Eläkeläisliitton etujärjestö EETU ry
- verolakimies Jouko Jormalainen, Finanssialan Keskusliitto

- toiminnanjohtaja Hanna Kaisa Hellsten, Kulttuuri-, mielipide- ja tiedelehtien liitto Kultti ry
 - puheenjohtaja Esa Vilkuna, Posti- ja logistiikka-alan unioni PAU
 - paikallislehtineuvottelukunnan puheenjohtaja, päätoimittaja Arto Henrikson, Sanomalehtien Liitto
 - päälakimies Anu Kärkkäinen, Suomen Kiinteistöliitto ry
 - lakimies Hanna-Liisa Hammarén, Suomen Kuljetus ja Logistiikka SKAL ry
 - erityisasiantuntija Jarkko Huovinen, Suomen Kuntaliitto
 - hallintopäällikkö Timo Koskinen, Suomen Taksiliitto
 - toimitusjohtaja Håkan Gabrielsson, Viestinnän Keskusliitto
 - asiamies Ilkka Poutanen, Päivittäistavara-kauppa ry
 - toimitusjohtaja Seppo Kiviaho ja aluepäällikkö Jari Paavola, Suomen Asiamiesyrittäjät ry (SAMY ry)
 - lainopillinen asiamies Tiina Toivonen, Suomen Yrittäjät
 - alueellinen pääluottamusmies Satu Ollikainen, Itella Oyj, palvelutuotanto Etelä-Suomi
 - asianajaja Ilkka Aalto-Setälä, Janton Oy
 - professori Tuomas Ojanen.
- Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet
- valtakunnallinen vammaisneuvosto VANE
 - työ- ja elinkeinoministeriö
 - Kansaneläkelaitos
 - Huoltovarmuuskeskus
 - Ålands landskapsregering
 - Keski-Suomen liitto
 - Lapin liitto
 - Pohjois-Karjalan maakuntaliitto
 - Keskuskauppakamari
 - Suomen Kuluttajaliitto
 - FiCom
 - Päivittäistavara-kauppa ry.

HALLITUKSEN ESITYS JA EDUSKUNTA-ALOITTEET

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi postilaki, jolla korvattaisiin nykyisin voimassa oleva postipalvelulaki ja sen nojalla annetut alemmanasteiset säädökset. Lisäksi esityksessä ehdotetaan kumottavaksi haja-asutusalueiden postinjakelun turvaamiseksi perittävästä maksusta annettu laki.

Postilaki muodostaisi uuden yleisen sääntelykehyksen postitoiminnan harjoittamiselle maassamme. Tämän lisäksi lailla säädetään erityisesti EU:n postidirektiivin mukaisen yleispalvelun tarjonnasta. Uudessa postilaissa myös saatettaisiin kansalliseen lainsäädäntöön postidirektiivin muutokset sekä ne Maailman Postiliiton viimeisimmät sopimusmuutokset, joiden nojalla on tarpeen tehdä lainmuutoksia.

Uuden postilain soveltamisalaan ei ehdoteta muutoksia nykyiseen postipalvelulakiin verrattuna. Soveltamisalaan kuuluisivat osoitteellisten

kirjelähetysten sekä yleispalvelupakettien välittäminen, kun taas lehtijakelu jäisi edelleen soveltamisalan ulkopuolelle. Lain soveltamisalan ulkopuolelle jäisivät edelleen myös kuriirilähtettäminen, yritysten sisäinen tai pienimuotoinen postitoiminta sekä muut pakettipalvelut kuin yleispalvelupaketit.

Postitoiminnan harjoittaminen ehdotetaan säilytettäväksi toimiluvanvaraisena toimintana. Oikeusharkintaan perustuvan toimiluvan kirje- ja palveluiden tarjoamiseen myöntäisi liikenne- ja viestintäministeriö. Toimiluvan sisältöä koskevia säännöksiä ehdotetaan täsmennettäväksi. Esimerkiksi toimipisteverkkoa tai viisipäiväistä jakelua koskevia ehtoja ei voitaisi asettaa muille kuin yleispalvelun tarjoajille.

Esityksessä ehdotetaan muutoksia yleispalveluvuorituksen asettamiseen. Nykyisin yleispalveluvuoritus on toimiluvassa asetettu Itella Oyj:lle. Esityksessä ehdotetaan, että velvolli-

suus yleispalvelun tarjontaan asetettaisiin posti-markkinoiden arvioinnin perusteella tietylle yritykselle Viestintäviraston päätöksellä. Velvollisuus voitaisiin myös jättää nimenomaisesti asettamatta, jos yleispalvelun piiriin kuuluvien palveluiden tarjonta olisi riittävää. Yleispalveluvollisuuden tarpeellisuutta ja ehtoja tulisi arvioida säännöllisin väliajoin. Yleispalvelun tarjoajalle ehdotetaan edelleen säädettäväksi velvollisuus järjestää lähetysten keräily ja jakelu viitenä arkipäivänä viikossa.

Uuden lain tarkoituksena on varmistaa, että koko maassa on saatavilla kohtuullisin, avoimin ja syrjimättömin ehdoin postin peruspalvelut, jotka vastaavat keskimääräisen käyttäjän palvelutarpeita. Palvelujen saatavuus varmistetaan määrittelemällä aikaisempaa tarkemmin postin yleispalvelu ja täsmentämällä yleispalvelun tarjoajan velvollisuuksia. Yleispalveluvollisuutta tarkennettaisiin nykyisestä siten, että laissa olisi nimenomaisesti määritelty palvelu, joka tulee vähintään pitää tarjolla. Vähimmäisvaatimukseksi määriteltäisiin sellaisen kirjetuotteen tarjonta, johon sovelletaan kirjeen kulkunopeutta kuvaavaa yleispalvelun laatustandardia. Käytännössä postipalvelun perustuotteen muodostaisi kirjetuote, joka on tarkoitettu perille toimitettavaksi lähettämistä seuraavana toisena päivänä nykyisin käytössä olevan niin sanotun 1. luokan kirjeen sijasta.

Esitetyllä lailla turvataan yleispalvelun saatavuutta edistämällä yleispalvelun tarjoamisen edellytyksiä siten, että yleispalvelua on mahdollisuus tarjota mahdollisimman kustannustehokkaasti. Lisäksi esitykseen sisältyy mekanismi, jolla viime kädessä varmistetaan yleispalvelun tarjonta julkisin varoin, jos yleispalvelun nettokustannukset muodostuvat yleispalvelun tarjoajalle kohtuuttomiksi. Lähtökohtana kuitenkin on, että yleispalvelua pystytään tarjoamaan kustannustehokkaasti ja tarjonta pystytään rahoittamaan markkinaehtoisesti.

Nykyisen postipalvelulain yleispalvelun toimipisteitä koskevaa sääntelyä ehdotetaan täsmennettäväksi. Yleispalvelun tarjoajalla olisi edelleenkin velvollisuus ylläpitää toimipisteitä. Esityksessä luovuttaisiin nykyisestä määrittelys-

tä, jonka mukaan jokaisessa kunnassa on oltava vähintään yksi toimipiste. Sen sijaan lakiin kirjattaisiin vaatimus, jonka mukaan toimipisteet on sijoitettava siten, että yleispalvelun käyttäjät voivat asioida toimipisteessä kohtuullisen matkan päästä vakituisesta asunnostaan.

Postilaatikkojen sijoittamista koskevaa sääntelyä ehdotetaan täsmennettäväksi nykyisestä. Postilaatikon sijainnin määritteli yleispalvelun tarjoaja. Postin saajalla säilyisi edelleen mahdollisuus valittaa postilaatikkojen sijoittelusta. Tarkoituksena on, että jatkossa kaikki postilaatikkojen sijoittelua koskevat riita-asiat ohjautuisivat selkeästi kunnan rakennusvalvontaviranomaisen ratkaistaviksi. Samalla Viestintävirastolle säädettäisiin mahdollisuus antaa määräyksiä postin jakelun käytännön järjestämisestä.

Jakelun toteuttamista koskevat säännökset ehdotetaan säilytettäväksi pääosin nykyisellään. Pientaloihin jaettavat kirjelähettykset tulee kantaa postilaatikkoon, joka sijaitsee paikalliset olosuhteet huomioon ottaen kohtuullisen matkan päässä postin saajan osoitepaikasta. Kerrostalojen asuinhuoneistoihin jaettavat kirjelähettykset tulee kantaa huoneistokohtaisesti postiluukkuihin. Postin saaja voi sopia postiyrityksen kanssa tästä poikkeavista järjestelyistä kohtuullista maksua vastaan. Jakelupaikan määrittelyssä huomioon otettavia seikkoja täydennetään siten, että henkilökohtaisista erityistarpeista postin saajan liikuntaesteisyys tai vähintään 75 vuoden ikä tulee ottaa huomioon.

Uuden lain tarkoituksena on yleispalvelun turvaamisen lisäksi edistää yleisesti postitoimialan ja postipalvelujen kehitystä. Uusien yritysten tuloa postimarkkinoille edistetään karsimalla postiyritysten velvollisuuksia nykyisestä ja madaltamalla näin alalle tulon kynnystä. Lisäksi säännöksillä varmistetaan, että muilla postiyrityksillä on pääsy olemassa olevan yleispalveluverkon tiettyihin osiin avoimin ja syrjimättömin ehdoin.

Esityksessä ehdotetaan lisäksi, että eduskunta hyväksyisi Maailman postiliiton yleissopimuksen sen mukaisena kuin se on Geneven kongressissa muutettu. Esitys sisältää myös laki-

ehdotuksen sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaan saattamisesta.

Esityksessä ehdotetaan kumottavaksi laki haja-asutusalueiden postitoiminnan turvaamiseksi perittävästä maksusta.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä maaliskuuta 2011.

Lakialoite

Lakialoitteessa LA 12/2010 vp ehdotetaan, että muutettaessa kuntaliitosten kuntien alueita tulee postin yleispalvelujen tarjoajan ylläpitää toimipaikkaa kaikilla niillä alueilla, jotka ovat olleet

itsenäisiä kuntia 1.1.2002 ja joilla on edelleen ollut postitoimipaikka 1.1.2010.

Toimenpidealoite

Toimenpidealoitteessa TPA 10/2010 vp ehdotetaan, että hallitus ryhtyy lainsäädännöllisiin ja muihin toimenpiteisiin turvatakseen nykyisen kaltaiset tasa-arvoiset postipalvelut asiakkaille koko maassa huolimatta EU-direktiivin uhasta ja täydentääkseen postipalveluja maaseudun haja-asutusalueilla muilla yhteiskunnan ja asiakkaiden tarvitsemilla palveluilla, kuten mm. vanhus-ten kauppa- ja apteekkipalveluilla sekä lämpimän ruoan tuontipalvelulla.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Yleistä

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Postipalvelut kuuluvat yhteiskunnan keskeisiin peruspalveluihin. Postipalveluiden tasa-arvoinen saatavuus on mm. kansalaisten viestintään liittyvien oikeuksien toteutumisen ja yhteiskunnan toiminnan kannalta välttämätöntä. Valiokunta toteaa, että postin peruspalvelut tulee turvata yhtäläisin periaattein kattavina ja laadukkaina kaikille kansalaisille ja yrityksille koko maassa.

Hallituksen esityksellä ehdotetaan nykyisen postipalvelulain (313/2001) korvaamista uudella postilailla, jolla saatetaan myös kansallisesti täytäntöön ns. EU:n kolmas postidirektiivi (2008/6/EY). Lisäksi ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Maailman postiliiton (UPU) viimeisimmät sopimusmuutokset. Esityksen keskeisinä tavoitteina on mm. turvata postin peruspalveluiden saatavuus, vastata toimintaympäristön

muutoksiin, helpottaa alalla toimimisen edellytyksiä ja markkinoille tuloa sekä luoda alalle kilpailun edellytyksiä.

Postiala on kokemassa huomattavia muutoksia. Merkittävin toimintaympäristöä muuttava tekijä on viestinnän sähköistyminen, joka väistämättä vähitellen vähentää välitettävien kirjelähetysten määrää. Erityisesti kuluttajalaskutuksen sähköistyminen tulee vähentämään kirjekelua myös jatkossa. Myös lehtijakelun laskeva volyymi aiheuttaa postitoiminnalle haasteita. Sen sijaan esimerkiksi verkkokaupan lisääntyminen saattaa lisätä jatkossa pakettijakelun tarvetta. Keskeinen muutostekijä on myös alan sisäisen kilpailun syntyminen ja lisääntyminen. Asiantuntijakuulemisissa on tuotu esille huoli siitä, että mahdollinen kilpailun lisääntyminen ainoastaan liiketaloudellisin perustein kannattaville alueille ja kannattavimpiin tuoteryhmiin saattaa jatkossa vaikeuttaa mm. hintakilpailun kautta yleispalveluvollisen yrityksen mahdollisuuksia hoitaa kannattamattomia haja-asutusalueiden jakelureittejä ja haja-asutusalueiden toimipaikkaverkkoa. Toisaalta on tuotu esille, että yleispalvelun tarjoajalla on merkittäviä kilpailuetuja alalle tulijoihin verrattuna, joten kilpailutilanteesta yleispalvelun tarjontaan kohdistuvat haasteet eivät välttämättä toteudu käytän-

nössä niin voimakkaina kuin joissain yhteyksissä on arvioitu.

Useat lausunnonantajat ovat tuoneet esille, että esityksen mukainen viisipäiväinen jakelu on olennainen osa laadukasta ja toimivaa postijärjestelmää. Valiokunta yhtyy tähän näkemykseen ja korostaa, että on erittäin tärkeää, että postilaila ja sen tulkinnalla turvataan jatkossa viisipäiväisen jakelun jatkuminen vähintään nykyiseen tapaan. Osassa asiantuntijalausunnoista on tuotu esille, että esityksellä laajennettaisiin viisipäiväistä jakelua koskevia poikkeuksia. Valiokunta toteaa saamansa selvityksen perusteella, että sääntely pysyy tässä suhteessa ennallaan ja poikkeusmahdollisuus säilyy edelleen varsin suppeana.

Valiokunta pitää ehdotettua postilakia erittäin tärkeänä ja katsoo, että postipalvelujen tasavertainen turvaaminen kohtuullisin, avoimin ja syrjimättömin ehdoin on ensiarvoisen tärkeä tavoite. Valiokunta toteaa, että voimaan saatettava ja Suomea sitova direktiivi ei kuitenkaan näyttäisi kaikilta osin ottavan riittävällä tavalla huomioon Suomen postipalveluiden toimintaympäristöön liittyviä erityispiirteitä. Moniin muihin EU-maihin verrattuna Suomi on harvaan asuttu ja etäisyydet ovat pitkiä. Asutus keskittyy suurelta osin eteläiseen Suomeen, ja Suomen laajoihin harvaan asuttuihin alueisiin kuuluu myös järvi- ja saaristoalueita, joilla jakelukustannukset ovat väistämättä korkeita.

Valiokunta on arvioinut monipuolisesti direktiivin mahdollistamaa niin sanottua kansallista liikkumavaraa ja tullut siihen lopputulemaan, että hallituksen esityksessä on pääosin käytetty se kansallinen liikkumavara, jonka direktiivi mahdollistaa. Tästä syystä on erittäin tärkeää, että nyt säädettävän lain säännösten soveltamisessa ja tulkinnassa otetaan huomioon Suomen erityisolosuhteet siten, että laadukkaat postipalvelut saadaan turvattua koko maahan, myös harvaan asutuille seuduille ja mm. saaristoalueille. Tämä vaatii lakia soveltavilta ja tulkitsevilta viranomaisilta ennen kaikkea lain tavoitteen toteuttavaa järkevää tulkintaa.

Valiokunta katsoo, että postilain mahdollistamat postiyritysten toimilupaehdot ovat keskei-

nen mekanismi, jolla markkinoiden toimintaa voidaan tarvittaessa ohjata tavoitteellisesti. Valiokunta pitää tärkeänä, että toimilupiin asetetaan Suomen olosuhteiden ja erityistarpeiden edellyttämiä toimilupaehtoja hyödyntäen kaikki se liikkumavara, minkä direktiivi mahdollistaa. Näin toimimalla voidaan myös vaikuttaa tulevien EU-tason toimilupaehtoja koskevien linjausten sisältöön.

Yleispalvelun sisältö ja laatustandardit

Hallituksen esityksessä yleispalvelun ala määritellään 15 §:ssä voimassa olevaa postipalvelulakia tarkemmin. Yleispalveluun kuuluisivat kirjelmälahetyksistä alle kahden kilon painoiset kirjelmälahetykset, jotka maksetaan tavanomaisilla käteismaksutavoilla. Paketeista yleispalveluun luettaisiin alle 10 kilon painoiset paketit, jotka maksetaan tavanomaisilla käteismaksutavoilla ja jotka jätetään toimipisteeseen ja noudetaan toimipisteestä. Yleispalveluun kuuluisivat lisäksi maahan saapuvat enintään 20 kilon painoiset postilähettykset. Käytännössä yleispalvelun piiriin kuuluisivat jatkossa ennen kaikkea kuluttajien ja postipalvelutarpeiltaan kuluttajaan rinnastettavien yrityskäyttäjien käyttämät kirje- ja pakettipalvelut. Yleispalvelun ulkopuolelle jäisivät sen sijaan sellaiset lähettykset, jotka laskutetaan asiakkaalta erillisen sopimuksen mukaisesti, eli käytännössä esimerkiksi suuri osa yritysten käyttämistä postipalveluista.

Hallituksen esityksen 15 §:ssä tarkennetaan sitä, mikä on nimenomainen vähimmäistuote, jota yleispalvelun tarjoajan tulee pitää tarjolla. Tällainen yhtenäishinnoiteltu vakiokirje on esityksen mukaan kirjetuote, joka tulee toimittaa perille lähettämistä seuraavana toisena arkipäivänä. Ehdotetun 19 §:n mukaan tämän kaltainen kirje on jaettava siten, että lähettyksistä vähintään 95 prosenttia on perillä viimeistään jättopäivästä lukien toisena arkipäivänä ja vähintään 98 prosenttia viimeistään kolmantena arkipäivänä.

Ehdotus mahdollistaa sen, että postipalvelujen tuotantoprosessi voidaan lähtökohtaisesti rakentaa nykyistä hitaammin kulkevan kirjetuot-

teen pohjalle. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan yön yli kulkunopeuden tarve on vähentynyt mm. sähköisen viestinnän lisääntymisen myötä. Esimerkiksi merkittävä osa yritysasiakkaista valitsee saadun selvityksen mukaan usein jo nykyisin kirjelähetyksilleen hitaamman kulkunopeuden, koska se on hinnaltaan edullisempaa. Muutos parantaa mahdollisuuksia mm. sanomalehtien varhaisjakelun ja kirjepostin päiväjakelun yhdistämiseen, mikäli niin halutaan tehdä, mutta se ei edellytä nykyisten käytäntöjen muuttamista. Asiantuntijakuulemisissa on kuitenkin tuotu esille varhais- ja perusjakelun yhdistämiseen liittyen myös huolenaiheita mm. yön työn lisääntymisestä ja työvoiman saatavuudesta.

Viestintäministeri Lindén on liikenne- ja viestintävaliokunnalle 11.11.2010 lähettämässään kirjeessä todennut, että hallituksen piirissä on käsitelty eduskunnan käsittelyssä olevan postilakiesityksen muuttamista siltä osin, että siihen lisättäisiin yhden yön yli kannettavaa kirjetä koskevan kulkunopeuden laatustandardi. Kirjeen mukaan edellä kuvattu muutos voitaisiin toteuttaa lisäämällä lakiesityksen 19 §:n 1 momenttiin seuraava teksti: "Yleispalveluun kuuluvat kotimaan kirjelähetykset, jotka on jätetty yleispalvelun tarjoajan välitettäväksi ja jättöpäivää seuraavana arkipäivänä jaettaviksi ja joista on maksettu voimassa oleva maksu, on jaettava siten, että lähetyksistä vähintään 80 prosenttia on perillä viimeistään jättöpäivää seuraavana arkipäivänä."

Lisäksi liikenne- ja viestintäministeriö on valiokunnalle toimittamassaan selvityksessä tuonut esille, että kyseinen lisäys edellyttää lisäksi yleispalvelua koskevan 15 §:n täsmentämistä siten, että yleispalvelun tarjoajan tulee aina pitää tarjolla lähettämistä seuraavana toisena arkipäivänä perille toimitettavaa kirjetuotetta. Jos yleispalvelun tarjoaja tämän lisäksi kuitenkin haluaa tarjota nopeampaa, seuraavana arkipäivänä perille toimitettavaa kirjetuotetta, sovelletaan siihen 19 §:n mukaista laatustandardia. Saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää muutosehdotuksia perusteltuina ja esittää, että

esityksen 15 ja 19 §:ään tehdään ministeriön valiokunnalle ehdottamat muutokset.

Toimilupaehdot ja postialalle tulon edistäminen

Postidirektiivi mahdollistaa toimilupamenettelyn säilyttämisen ja yleispalvelun ehtoja matailmpitasoisten toimilupaehtojen asettamisen myös muille kuin yleispalvelun tarjoajille. Hallituksen esityksen lähtökohtana on, että muille kuin yleispalveluyrityksille asetetaan velvollisuuksia direktiivin mahdollistamissa puitteissa. Belgiassa ollaan saadun selvityksen mukaan mahdollisesti parhaillaan laatimassa sääntelyä, jossa muille kuin yleispalvelua tarjoaville postiyrityksille asetettaisiin jakeluvollisuus kahdesti viikossa. Lisäksi postiyrityksiltä edellytetään saadun selvityksen mukaan muun muassa, että niiden tulee laajentaa toiminta-alueensa asteittain kattamaan 80 prosenttia maasta. Toisaalta saadun selvityksen mukaan esim. Ruotsissa ei tulla asettamaan postiyrityksille yleispalvelun tarjoajaa lukuun ottamatta erityisiä laatu- tai saatavuusvaatimuksia.

Valiokunta toteaa, että toimilupaehdot ovat keskeinen mekanismi, jolla on mahdollista vaikuttaa markkinoiden toimintaan ja postilain tavoitteena olevan yleispalvelun tarjonnan turvaamiseen. Valiokunta korostaa, että toimilupaehtoja tulee hyödyntää Suomen kansallisten erityispiirteiden vaatimalla tavalla postilain tavoitteiden toteutumisen varmistamiseksi.

Hallituksen esityksen mukaan postitoimiluvat myöntäisi liikenne- ja viestintäministeriö. Valiokunta katsoo, että postitoimilupien myöntäminen on yhteiskunnalliselta painoarvoltaan erittäin merkittävä päätös, jolla on laajoja hallinnon eri sektoreille ulottuvia vaikutuksia. Näin ollen valiokunta ehdottaa, että postilakia muutetaan siten, että postitoimiluvat myöntää valtioneuvosto.

Hallituksen esityksen mukaan postilain tarkoituksena on yleispalvelun turvaamisen lisäksi edistää yleisesti postitoimialan ja -palvelujen kehittymistä. Hallituksen esitykseen sisältyy useita ehdotuksia, joilla pyritään madaltamaan

alalletulon kynnystä. Tällaisia ehdotuksia ovat mm. säännökset postiyritysten pääsystä postiinfrastruktuurin eri osiin. Esityksen 37 §:n mukaan postinumerojärjestelmää ylläpitävän postiyrityksen tulee pitää järjestelmän sisältämiä tietoja julkisesti nähtävillä ja tietoja tulee myös luovuttaa muille postiyrityksille. Vastaavasti ehdotetun 38 §:n mukaan osoiterekisteriä ylläpitävän postiyrityksen on pyynnöstä luovutettava postin saajan nimi- ja osoitetiedot sekä tiedot jakelun muutoksia koskevista toimeksiannoista toiselle postiyritykselle, jos tämä tarvitsee niitä postitoimintansa hoitamiseksi. Postiyrityksen pääsystä toisen postiyrityksen hallinnassa olevaan postilokeroon tai vastaavaan on säädetty ehdotetussa 39 §:ssä.

Osa lausunnonantajista on pitänyt ehdotuksen kilpailun avaamiseen liittyvää sääntelyä riittämättömänä kilpailun todelliseksi avaamiseksi postimarkkinoilla. Eräissä asiantuntijalausunnoissa on myös tuotu esille, että mm. toimilupa-ehdojen kautta asetettavat vaatimukset saavat aikaan epävarmuutta alalle tuleville.

Joissakin asiantuntijalausunnoissa on myös tuotu esille, että markkinoille tulon esteeksi saattaa muodostua se, että uudet toimijat eivät välttämättä pääse lukittuihin kerrostalojen rappukäytäviin. Kyseisissä lausunnoissa on mm. ehdotettu, että kiinteistön omistajalla tulisi olla velvollisuus luovuttaa avain tai ovikoodi postiyritykselle. Toisaalta asiantuntijakuulemisissa on tuotu esille, että asunto-osakeyhtiöillä ja vastaavilla tulee olla edelleen oikeus päättää, kenellä on oikeus päästä ja suorittaa jakelua kiinteistön tiloissa tai lukituissa rappukäytävissä. Valiokunta pitää perusteltuna hallituksen esityksen ratkaisua, jonka mukaan kunkin postiyrityksen tulee hankkia oman toimintansa tarpeisiin ovikoodi tai avain esimerkiksi kiinteistön omistajalta sopimalla tästä asiasta erikseen.

Valiokunta toteaa, että tässä vaiheessa on erittäin vaikeaa arvioida kaikkia postimarkkinoiden kilpailun avaamiseen ja mahdolliseen kilpailun lisääntymiseen liittyviä vaikutuksia. Valiokunta pitää keskeisenä, että kilpailun lisääntyminen ei saa johtaa haja-asutusalueiden palvelujen heik-

kenemiseen. Valiokunta ehdottaa, että eduskunta hyväksyisi seuraavan lausuman:

Eduskunta edellyttää, että postimarkkinoiden kehittymistä sekä postipalvelujen laatua ja saatavuutta seurataan tiiviisti ja ryhdytään tarvittaessa viipymättä toimenpiteisiin, joilla laadukkaiden postipalvelujen tarjonta varmistetaan koko maassa. Seurannassa tulee arvioida myös erityisesti haja-asutusalueiden jakeluhintoihin kohdistuvia vaikutuksia. Seurannasta ja toteutetuista toimenpiteistä tulee toimittaa liikenne- ja viestintävaliokunnalle selvitys toukokuun 31. päivään 2013 mennessä.

Ehdotetulla lailla säädetään Viestintävirastolle uusia tehtäviä. Valiokunta korostaa, että lain vaikutusten seuraamisen ja lain tavoitteiden toteutumisen kannalta on erittäin tärkeää, että Viestintäviraston resurssien riittävyydestä huolehditaan jatkossa.

Vaikutukset lehtijakeluun

Hallituksen esityksen 1 §:n mukaan postilakia sovelletaan postin yleispalvelun ja muiden postipalvelujen tarjoamiseen.

Eräissä asiantuntijalausunnoissa on nostettu esille postilailla säännellyn postitoiminnan merkitys lehtijakelulle. Lehtijakelua ei ole hallituksen esityksessä ehdotettu säänneltäväksi postilailla. Osassa asiantuntijalausunnoista on esitetty, että postilailla tulisi huolehtia siitä, että sanomalehtien ja muiden lehtien viisipäiväinen ja kustannuksiltaan kohtuullinen perusjakelu turvataan haja-asutusalueilla ja että myös jakelun toteuttamisen aikatauluja tulisi säännellä. Lehtijakelun kustannusten on arvioitu nousevan jatkossa mm. jakelun volyymipudotuksen, yleisen kustannustason nousun ja uuden postilain myötä syntyvän kilpailun seurauksena.

Valiokunta pitää toimivaa, kustannustehokasta ja laadukasta lehtijakelua keskeisenä kansalaisten tasapuolisten tiedonsaantimahdollisuuksien kannalta. Valiokunta on huolissaan erityisesti paikallis- ja maakuntalehtien jakelun tule-

vaisuudesta, mikäli jakelukustannukset nousevat jatkossa huomattavasti. Lehtijakelun rajaaminen postilain soveltamisalan ulkopuolelle vastaa kuitenkin nykyistä oikeustilaa. Lehtijakelu liittyy läheisesti postinjakeluun, koska sitä toteutetaan osin samassa palvelutuotannossa postipalveluiden kanssa. Näin ollen postilailla on selkeä välillinen vaikutus myös lehtijakeluun, mutta valiokunnan saaman selvityksen mukaan tämä on pyritty huomioimaan esityksen valmistelussa. Valiokunta toteaa, että postilain soveltamisalan säilyttäminen nykyisellään on perusteltua, mutta katsoo, että paikallis- ja maakuntalehtien tulevaisuudesta tulee jatkossa pyrkiä huolehtimaan muilla käytettävissä olevilla keinoilla.

Yleispalvelun toimipisteet

Hallituksen esityksen 16 §:n mukaan yleispalvelun tarjoajan on ylläpidettävä toimipisteitä, joista yleispalveluun kuuluvat tuotteet ja palvelut ovat saatavilla. Toimipisteet on sijoitettava siten, että yleispalvelun käyttäjät voivat asioida toimipisteessä kohtuullisen matkan päässä vakituudesta asunnostaan. Toimipisteen sijainti ei enää olisi sidoksissa kuntaan. Kohtuullista matkaa määriteltäessä on otettava huomioon alueen väestötiheys ja pinta-ala, alueella ilmenevät asiointitarpeet, palveluiden sijainti yleensä ja muut paikalliset olosuhteet sekä uusien postipalvelumuotojen kehittyminen.

Sääntely mahdollistaa myös liikkuvien toimipaikkojen käytön, kunhan menettely ei vaaranna yleispalvelun toimivuutta. Useissa asiantuntijalausunnoissa on korostettu, että lakimuutos ei saisi johtaa toimipaikkaverkoston karsimisiin ja palvelutason huononemiseen. Useat lausunnonantajat ovat myös esittäneet, että kohtuullisen matkan käsitettä tulisi tarkentaa lain tasolla.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan kohtuullista matkaa on arvioitava siten, että se suhteutetaan asuin- ja asiointialueen mukaan. Harvaan asutulla alueella etäisyydet kaikkiin palveluihin ovat pidempiä kuin taajamassa, joten myös kohtuullinen matka harvaan asutulla alueella on eripituinen kuin esimerkiksi pääkaupunkiseudulla. Valiokunta toteaa, että koska

asiointimatkat ja -olosuhteet maan eri osissa vaihtelevat merkittävästi, ei lain tasolle ole mahdollista sisällyttää kaavamaista kilometrimäärää. Tästä syystä on myös perusteltua, että tarkempia säännöksiä toimipaikkaverkon järjestämisestä koskevista säännöistä voidaan antaa 16 §:n 4 momentin mukaisesti valtioneuvoston asetuksella.

Valiokunta kuitenkin katsoo, että hallituksen esityksessä ehdotettu toimipisteiden kohtuullista välimatkaa koskeva ehdotus ei välttämättä riitä turvaamaan palvelujen tasoa kaikilla maamme alueilla tasavertaisesti. Tästä syystä valiokunta ehdottaa, että kohtuullista välimatkaa koskevan vaatimuksen lisäksi yleispalvelun tarjoajan on ylläpidettävä jokaisessa kunnassa vähintään yksi yleispalvelua tarjoava toimipiste.

Eräissä asiantuntijalausunnoissa on esitetty, että asiamiespostien korvausperusteista tulisi säätää lailla, ja tuotu esille, että asiamiesposteille maksetut korvaukset eivät monessa tapauksessa riitä kattamaan tästä toiminnasta syntyviä kustannuksia. Monin paikoin on luontevaa, että myös postiasiointi voidaan hoitaa muun tavanomaisen päivittäisen asioinnin yhteydessä. Valiokunta pitää tärkeänä, että tämänkaltainen palveluntarjonta säilyy. Voimassa olevassa postipalvelulaissa ei ole säännöksiä siitä, miten asiamiespostitoiminta tulisi käytännössä järjestää. Valiokunta toteaa, että tällaista lain tasoista sääntelyä ei edelleenkään voida pitää tarkoituksenmukaisena, koska asiamiespostitoiminta ja siitä maksettavat korvaukset perustuvat postiyrityksen ja asiamiespostitoimintaa harjoittavan tahon väliseen sopimukseen. Valiokunta kuitenkin korostaa, että se pitää tärkeänä, että postitoiminnan järjestämisessä noudatetaan eri osapuolten kannalta kohtuullisia ehtoja myös asiamiespostitoiminnan järjestämisessä.

Ehdotetussa 16 §:n 1 momentissa edellytetään, että yleispalvelun tarjoaja huolehtii käytettävissään olevin keinoin siitä, että toimipisteissä voidaan asioida esteettömästi. Toimipaikan esteettömyys on erityisen tärkeää erityisryhmille, kuten näkö- tai liikuntavammaisille. Sääntely lähtee siitä, että yleispalvelun tarjoajan tulee järjestää itse ylläpitämiensä toimipisteiden tilat si-

ten, että niissä voidaan asioida esteettömästi. Sen sijaan asiamiespostien tilat eivät ole samalla tavoin yleispalvelun tarjoajan hallinnassa. Ehdotetun pykälän yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan, että yleispalvelun tarjoajan tulee kuitenkin ottaa esteettömyys huomioon myös asiamiespostien kanssa tehtävissä sopimuksissa siinä määrin kuin se on mahdollista. Valiokunta pitää toimipaikkojen esteettömyyttä koskevaa ehdotusta kannatettavana erityisesti vammaisten ja liikuntarajoitteisten näkökulmasta. Valiokunta kuitenkin toteaa, että toimipaikkojen esteettömyyden käytännön toteuttamiseen tarvitaan riittävän pitkä aika. Valiokunta ehdottaa tästä syystä kuuden kuukauden siirtymäaikaa velvoitteen soveltamiselle.

Yleispalveluhinnoittelun kohtuullisuus

Yleispalvelun hinnoittelun periaatteista säädetään esityksen 26 §:ssä. Hinnoittelusääntelyn tarkoituksena on turvata kohtuuhintaiset peruspalvelut kaikille kansalaisille. Laissa taataan myös peruskirjetuotteen samanhintaisuus koko maassa. Hinnoitteluvetoitteiden toteutumista valvoo Viestintävirasto.

Eräissä asiantuntijalausunnoissa on tuotu esille, että esityksessä ei kaikilta osin riittävästi täsmennetä kustannusten kohdistamiseen liittyviä periaatteita. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan voimassa olevan lain mukaisesta yleispalvelun hinnoittelusta on ollut jo pidempään toisistaan eroavia näkemyksiä ja eräitä Viestintäviraston hinnoittelua koskevia päätöksiä on myös käsitelty tuomioistuimissa muutoksenhaun johdosta.

Liikenne- ja viestintävaliokunta katsoo, että ehdotettu yleispalvelun hinnoittelua koskeva sääntely on riittävän täsmällistä ja kattavaa. Valiokunta korostaa, että olisi erittäin tärkeää, että yleispalvelun hinnoittelua koskeviin erimielisyyksiin saataisiin mahdollisimman pian lopullinen ja eri osapuolia tyydyttävä ratkaisu.

Yleispalvelun rahoitus

Hallituksen esityksen lähtökohtana on, että yleispalvelua tarjotaan tulorahoituksella mark-

kinaehtoisesti. Esityksen 33 §:ssä säädetään kuitenkin yleispalvelun tarjoajan oikeudesta saada korvaus sellaisista yleispalvelun nettokustannuksista, jotka muodostavat sille kohtuuttoman taloudellisen taakan. Lisäksi ehdotetaan sääntelyä muiden postiyriyten velvollisuudesta osallistua näiden kustannusten kattamiseen. Esitys lähtee siitä, että kaikkia kustannuksia ei korvata yleispalvelun tarjoajalle, vaan ainoastaan se osa, joka muodostaa yleispalvelun tarjoajalle kohtuuttoman taloudellisen rasitteen.

Taloudellisen rasitteen kohtuuttomuuden arvioinnissa tulee esityksen mukaan ottaa huomioon yrityksen koko, yritystoiminnan laatu sekä yrityksen harjoittaman posti- ja siihen läheisesti liittyvän muun toiminnan liikevaihto. Lisäksi tulee ottaa huomioon muut edellä mainittuihin rinnastettavat seikat.

Kustannusten korvaaminen edellyttää, että direktiivin mukaisia nettokustannuksia syntyy. Muiden postiyriyten tulee tällöin osallistua erikseen lailla säädettävällä tavalla korvattavien nettokustannusten kattamiseen. Käytännössä osallistuminen kustannuksiin tapahtuisi valiokunnan saaman selvityksen mukaan perimällä erityistä veroa tai maksua postitoiminnan harjoittajilta. Valiokunta toteaa, että mahdollisesta verosta tulisi säätää erillisellä verolailla, jossa tulee säätää mm. verovelvollisuuden ja veron suuruuden perusteista sekä verovelvollisen oikeusturvasta perustuslain edellyttämällä tavalla. Maksuvelvollisuuden määrittämisen tulee tapahtua avoimella ja syrjimättömällä tavalla. Kustannusten korvaamisessa tulee huomioida myös EU:n valtioneuvoston koskeva sääntely. Valiokunta toteaa, että ehdotuksessa säädetään tärkeä rahoitusmekanismi ja menettelyt, joilla yleispalvelun tarjonta voidaan pyrkiä viime kädessä turvaamaan. Valiokunta ehdottaa, että kustannusten korvaamista koskevaan esityksen 33 §:ään tehdään eräitä täsmennyksiä.

Valiokunta korostaa liikenne- ja viestintäministeriön asettaman yleispalvelun rahoitusjärjestelyä pohtivan työryhmän merkitystä ja toteaa, että kyseistä työtä olisi syytä pyrkiä mahdollisuuksien mukaan kiirehtimään mm. ennakoitavuuden parantamiseksi. Valiokunta ehdottaa

eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Eduskunta edellyttää, että postitoiminnan yleispalvelun rahoitus tulee varmistaa tilanteissa, joissa yleispalvelun tarjoaminen johtaisi nettokustannuksiin, jotka muodostavat kohtuuttoman taloudellisen rasitteen yleispalvelun tarjoajalle. Rahoituksen turvaamiseksi toteutetuista toimenpiteistä tulee toimittaa liikenne- ja viestintävaliokunnalle selvitys syyskuun 1. päivään 2012 mennessä.

Saaristoalueiden postipalvelut

Postinkulku on muiden harvaan asuttujen seutujen lisäksi erityisen tärkeää ulkosaaristossa. Tämä johtuu mm. siitä, että postinjakelulle ei useinkaan ole ulkosaaristossa muita kaupallisia vaihtoehtoja tarjolla. Lisäksi esim. nopeita internet-yhteyksiä ei välttämättä ole kaikkialla saattavilla, mikä taas saattaa rajoittaa sähköisen viestinnän käyttöä vaihtoehtona perinteiselle postinjakelulle. Luotettava postinkulku ja toimiva yhteysalusliikenne ovat saaristossa nykyisin välttämättömiä edellytyksiä elinkeinotoiminnan harjoittamiselle ja saariston säilymiselle elinkelpoisena.

Asiantuntijakuulemisissa on tuotu esille, että postinjakelua voitaisiin tehostaa saaristoalueilla yhteensovittamalla yhteysalusliikenteen ja postinjakelun toimintaa. Toisaalta valiokunta on pyytänyt ja saanut selvityksen, jonka mukaan postinjakelussa saaristoalueella hyödynnetään yhteysalusliikenteen tarjoamat mahdollisuudet. Valiokunta katsoo, että näiden kahden toiminnon tulisi toimia saaristoalueiden vaikeissa olosuhteissa riittävän koordinoitusti. Valiokunta toteaa, että saaristoliikenteen järjestämisessä tulee huomioida myös postinjakelun tarpeet, jotta saariston postinjakelu pystytään järjestämään järkevällä ja kustannustehokkaalla tavalla. Saaristoliikenteen järjestäminen kuuluu Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle (Varsinais-Suomen ELY-keskus).

Arvonlisäveroa koskevat liitännät

Eräissä asiantuntijalausunnoissa on katsottu, että esityksen ehdotettu yleispalvelun rajaaminen käteismaksullisiin lähetyksiin on direktiivin vastaista. Esitetty näkemys liittyy arvonlisäverolain muuttamista koskevaan hallituksen esitykseen (HE 210/2010 vp), joka on samanaikaisesti eduskunnan käsittelyssä ja jonka on tarkoitus tulla voimaan yhtä aikaa postilain kanssa. Kyseisessä esityksessä rajataan postipalvelujen verottomuus postilain 15 §:n yleispalvelun määrittelyn mukaisesti.

Valiokunnan saaman selvityksen perusteella postidirektiivin 3 artiklan mukaan yleispalveluna tulee turvata alle kahden kilon painoiset kirjeet ja alle kymmenen kilon painoiset paketit. Direktiivissä ei kuitenkaan määritellä sitä, että kaikkien näiden painorajojen piiriin kuuluvien tuotteiden tulee olla yleispalvelua. Postilakiehdotuksessa yleispalvelu turvataan postimerkkikirjein ja peruspaketein. Näin ollen esityksessä tehty yleispalvelutuotteiden määrittely on valiokunnan saaman selvityksen mukaan postidirektiivin mukainen.

Hallituksen esityksen HE 210/2010 vp mukainen verokohtelu tarkoittaa käytännössä mm. sitä, että postimerkkeihin ei sisälly arvonlisäveroa. Postilain hallituksen esityksen perusteluissa on tuotu virheellisesti esille, että verkkokaupassa maksamista ei pidetä yleispalvelusäännöksessä tarkoitettuna käteismaksamisena. Liikenne- ja viestintävaliokunta toteaa selvyyden vuoksi, että sillä ei ole oikeudellista merkitystä, onko postimerkki ostettu verkkokaupasta vai jostain muualta.

Suoramarkkinoinnin kieltäminen

Jo nykyisin on mahdollista kieltää omien henkilötietojen käyttö suoramarkkinointitarkoitukseen. Suoramarkkinoinnilla tarkoitetaan sellaista markkinointia, jolla lähestytään kuluttajaa joko postitse, puhelimitse tai sähköisesti. Suoramarkkinointia käyttävät yritykset hankkivat kuluttajien osoitetietoja eri lähteistä ja suoramarkkinointia tulee kertoa esim. markkinointikirjeessä, mistä kuluttajan yhteystiedot on saatu.

Suoramarkkinoinnin kieltotapa vaihtelee suoramarkkinointimuodon mukaan. Suoramarkkinointia voi rajoittaa ilmoittamalla markkinointikiellosta suoraan markkinoijalle tai myyjälle, jolloin kiellosta koskee kyseistä yritystä. Lisäksi markkinointia voi rajoittaa kieltämällä nimi- ja osoitetietojen luovutuksen viranomaisten ylläpitämistä rekistereistä tai ilmoittamalla kiellosta keskitettyyn suoramarkkinoinnin rajoituspalveluun. Valiokunta katsoo, että kilpailun lisääntyminen postimarkkinoilla ja alalla toimivien yritysten määrän kasvu eivät saa haitata myöskään käytännössä suoramarkkinoinnin rajoittamista koskevien keinojen käyttöä. Tarvittaessa tulee järjestää suoramarkkinointikieltoa koskevien tietojen siirtäminen eri toimijoiden välillä.

Maailman postiliiton yleissopimuksen hyväksyminen

Eduskunta hyväksyy perustuslain 94 §:n 1 momentin mukaan sellaiset valtiosopimukset ja muut kansainväliset velvoitteet, jotka sisältävät lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä tai ovat muutoin merkitykseltään huomattavia taikka vaativat perustuslain mukaan muusta syystä eduskunnan hyväksymisen. Postiliiton yleissopimus on ns. jaetun toimivallan sopimus, jonka määräykset kuuluvat osin EU:n ja osin jäsenvaltion toimivaltaan. Valiokunta esittää, että eduskunta hyväksyy hallituksen esityksessä tarkoitettua Postiliiton yleissopimuksen siltä osin kuin se kuuluu Suomen toimivaltaan.

Voimaantulo

Valiokunta pitää tärkeänä, että lain voimaantuloajankohta määritellään siten, että toimijoille varataan riittävä aika varautua lain voimaantuloon. Lisäksi valiokunta esittää, että toimipisteiden esteettömyyttä koskevaa 16 §:n säännöstä sovelletaan alkaen kuusi kuukautta tämän lain voimaantulosta.

Yksityiskohtaiset perustelut

4 §. Toimilupaviranomainen ja toimilupamenettely. Valiokunta katsoo, että postitoimilupien myöntäminen on yhteiskunnalliselta painoarvoltaan erittäin merkittävä päätös, jolla on laajoja hallinnon eri sektoreille ulottuvia vaikutuksia. Näin ollen valiokunta katsoo olevan perusteltua, että postitoimiluvat myöntää valtioneuvosto.

5 §. Toimilupahakemuksen sisältö. Viitaten edellä 4 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa todettuun valiokunta ehdottaa, että liikenne- ja viestintäministeriön tilalle pykälän tekstissä muutetaan valtioneuvosto.

6 §. Toimiluvan myöntämisen edellytykset. Viitaten edellä 4 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa todettuun valiokunta ehdottaa, että liikenne- ja viestintäministeriön tilalle pykälän tekstissä muutetaan valtioneuvosto.

9 §. Toimiluvan sisältö. Viitaten edellä 4 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa todettuun valiokunta ehdottaa, että toimilupaehdot asettaa liikenne- ja viestintäministeriön sijasta toimiluvan myöntäjä eli valtioneuvosto.

Perustuslakivaliokunta toi lausunnossaan (PeVL 56/2010 vp) esille, että ehdotetun 9 §:n 2 momentin 5 kohta on syytä poistaa, koska korvauksesta tulee säätää erikseen ehdotetussa 33 §:ssä tarkoitettulla verolailla. Toimilupaehdoissa ei näin ollen ole tarpeen määrätä velvollisuudesta maksaa tukiosuus. Valiokunta yhtyy perustuslakivaliokunnan näkemykseen asiassa ja esittää, että 9 §:n 2 momentin 5 kohta poistetaan, jolloin ehdotettu 6 kohta siirtyy 5 kohdaksi. Valiokunta ehdottaa myös, että 2 momentin sanamuotoa "voi asettaa" muotoillaan siten, että toimilupaehdot tulee asettaa.

Esityksen 9 §:n 2 momentin 1—4 kohta koskee pääasiassa yleispalveluvelvollista, joten käytännössä muille postiyrityksille asetettavat toimilupaehdot tulee esityksen mukaan asettaa 2 momentin 6 kohdan perusteella. Kyseisen säännöksen mukaan liikenne- ja viestintäministeriö voi asettaa toimiluvassa ehtoja, jotka täydentävät tämän lain säännöksiä tai sen nojalla

annettuja säädöksiä ja jotka koskevat muita näihin verrattavia palvelujen laadun, saatavuuden tai tehokkuuden turvaamiseksi välttämättömiä ehtoja.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan postidirektiivi mahdollistaa postitoiminnan järjestämistä koskevien vähimmäisvaatimusten tai palvelun saatavuuden, laadun ja tehokkuuden turvaamiseksi välttämättömien toimilupaehtojen asettamisen myös muille postiyrityksille kuin yleispalvelun tarjoajalle, kunhan nämä vaatimukset eivät ole vastaavantasoisia kuin yleispalvelun tarjoajalle asetettavat vaatimukset. Lisäksi osallistumisvelvollisuus yleispalvelun kustannuksiin ja laatuvaatimusten asettaminen ovat direktiivin mukaan vaihtoehtoisia vain silloin, jos laatuvaatimuksilla ymmärretään yleispalvelua vastaavien tai niihin rinnastettavien vaatimusten asettamista. Sen sijaan selkeästi matalampitasoisten, esim. viikoittaista jakelua koskevien vaatimusten asettaminen ei direktiivin mukaan sulje pois sitä mahdollisuutta, että samalle toimijalle asetettaisiin myös vaatimus osallistua yleispalvelun kustannuksiin. Toimilupaehdoissa voidaan siten direktiivin estämättä asettaa esim. viikoittaista keräilyä ja jakelun tiheyttä tai palvelun alueellista saatavuutta koskeva vaatimus myös muille postiyrityksille kuin yleispalvelun tarjoajalle. Muita näihin verrattavia ehtoja voivat olla esimerkiksi ehdot, jotka koskevat keräilypistetiheyttä. Asetettavilla toimilupaehdoilla ei ole tarkoitus nostaa alalle tulon kynnystä, vaan turvata palvelujen saatavuus, laatu ja tehokkuus.

Toimiluvassa määritetään aina postiyrityksen maantieteellinen toimialue. Palvelujen saatavuudella voidaan tarkoittaa muun muassa palvelun viikoittaista ja alueellista saatavuutta. Esimerkkinä tämänkaltaisista ehdoista toimilupaehdoilla voidaan turvata esimerkiksi tietyn maantieteellisen alueen, koko toimilupa-alueen taikka esim. toimilupa-alueen harvaan asuttujen osien palveluita. Jos esimerkiksi toimilupa-alueeseen sisältyy sekä harvaan asuttuja alueita että kaupunkitaajamia, palvelun saatavuutta koskeva toimilupaehto voi olla välttämätön osalle aluetta. Tällöin toimiluvassa voidaan asettaa esi-

merkiksi ehto, joka koskee viikoittaista jakelua ja keräilytiheyttä harvaan asutulla toimilupa-alueen osalla. Yleispalveluun sisältyy velvoite viisipäiväisestä jakelusta ja keräilystä. Muille postiyrityksille voidaan taas asettaa velvoite selkeästi tätä harvemmin tapahtuvasta keräilystä ja jakelusta. Selkeästi harvempaan voidaan esimerkiksi pitää vaatimusta jakelusta ja keräilystä kerran tai mahdollisesti kahdesti viikossa.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan postidirektiiviä sovellettaessa joissakin maissa on otettu käyttöön myös muuntotyypisiä toimilupaehdota. Palvelun laatua on pyritty turvaamaan esimerkiksi asettamalla toimilupaehto, jolla vaaditaan toimiluvanhaltijaa tarjoamaan postipalvelunsa luotettavasti. Palvelun saatavuutta taas edistäisi ehto, jonka nojalla postiyrityksen on taattava palvelun tarjollaolo toimilupa-alueellaan. Tämänäntyyppisillä ehdoilla voitaisiin velvoittaa postiyritystä huolehtimaan siitä, että toimiluvan mukaisia palveluita todella on tarjolla myös käytännössä.

Valiokunta ehdottaa, että esityksen 9 §:n 4 momentin sanamuotoa tarkistetaan siten, että säännöksestä käy selkeämmin ilmi direktiivin lähtökohta, jonka mukaan rinnakkaisia toimilupiin perustuvia velvoitteita, kuten esimerkiksi jakelovelvoitteita, voidaan asettaa, mutta nämä velvoitteet eivät saa olla vastaavantasoisia kuin yleispalveluvelvoitteet. Valiokunta pitää toimilupaehdota keskeisenä mekanismina, joilla markkinoiden mahdollisia ongelmia voidaan ehkäistä. Toimilupaehdoilla tulee myös tarvittaessa ohjata toimintaa siten, etteivät harvaan asutut alueet joudu postipalveluiden suhteen eriarvoiseen asemaan. Hallituksen esityksen perusteluissa on toimilupaehtojen asettamiskynnys asetettu varsin tiukaksi. Valiokunta toteaa, että esim. palvelun saatavuutta, laatua ja tehokkuutta koskevia toimilupaehdota tulee voida asettaa ja myös tarvittaessa muuttaa, mikäli se on tarpeen markkinoiden toiminnan ja postilain tavoitteiden turvaamiseksi.

11 §. Toimiluvan peruuttaminen. Viitaten edellä 4 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa todettuun valiokunta ehdottaa, että liikenne- ja vies-

tintäministeriön tilalle pykälän tekstissä muutetaan valtioneuvosto.

12 §. Toimiluvan siirtäminen. Viitaten edellä 4 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa todettuun valiokunta ehdottaa, että liikenne- ja viestintäministeriön tilalle pykälän tekstissä muutetaan valtioneuvosto.

13 §. Toimenpiteet postitoiminnan lopettamisen johdosta. Viitaten edellä 4 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa todettuun valiokunta ehdottaa, että liikenne- ja viestintäministeriön tilalle pykälän tekstissä muutetaan valtioneuvosto.

15 §. Yleispalveluun kuuluvat postilähettykset. Valiokunta ehdottaa saamansa selvityksen perusteella, että yleispalvelun sisältöä koskevaa pykälän 1 momentin 1 kohtaa täsmennetään siten, että kotimaan kirjelähetyksistä on pidettävä tarjolla ainakin sellaista jättöpäivästä lukien toisena arkipäivänä jaettavaksi tarkoitettua kirje-tuotetta, johon sovelletaan 19 §:ssä määriteltyä yleispalvelun laatustandardia. Täsmennys tarkoittaisi sitä, että 19 §:ään lisättäväksi ehdotettavan nopeamman, seuraavana arkipäivänä perille toimitettavaksi tarkoitettua kirjeen tarjoaminen olisi yleispalvelun tarjoajan omassa harkinnassa.

16 §. Toimipisteet. Valiokunta katsoo, että hallituksen esityksessä ehdotettu toimipisteiden koh-tuullista välimatkaa koskeva ehdotus ei välttämättä riitä turvaamaan palvelujen yhdenmukais-ta saatavuutta maan kaikilla alueilla. Tästä syys-tä valiokunta ehdottaa, että yleispalvelun tarjo-ajan on lisäksi ylläpidettävä jokaisessa kunnas-sa vähintään yksi yleispalvelua tarjoava toimi-piste.

19 §. Yleispalvelun laatustandardi. Edellä yleisperusteluissa esille tuoduilla perusteilla va-liokunta esittää saamansa selvityksen pohjalta, että 19 §:n 1 momenttiin lisätään jättöpäivää seuraavana arkipäivänä jaettavaa kirjelähetystä koskeva laatustandardi, jonka mukaan tällaiset kirjeet on jaettava siten, että lähetyksistä vähin-

tään 80 prosenttia on perillä viimeistään jät-töpäivää seuraavana arkipäivänä.

33 §. Kustannusten korvaaminen yleispalvelun tarjoajalle. Valiokunta pitää tarkoituksenmu-kaisena, että ehdotetun 2 momentin sanamuotoa täsmennetään ja kyseisessä momentissa tuodaan esille, että säännöksessä tarkoitettua myöhem-min mahdollisesti säädettävässä verolaissa sää-detään muiden postiyritysten maksaman kor-vauksen määräytymisestä ja perusteista. Maksu-osuus voidaan jakaa erikseen lailla säädettyllä ta-valla muiden postiyritysten kesken esimerkiksi yrityksen liikevaihdon tai lähetysmäärien väli-ssä suhteessa.

37 §. Postinumerojärjestelmä. Viitaten edellä 4 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa todet-tuun valiokunta ehdottaa, että liikenne- ja vies-tintäministeriön tilalle pykälän tekstissä muute-taan valtioneuvosto.

43 §. Jakelu. Ehdotetun 43 §:n 2 momentin mu-kaan henkilökohtaisista erityistarpeista postin saajan liikuntaesteisyys ja vähintään 75 vuoden ikä on otettava huomioon siten kuin Viestintävi-raston määräyksessä tarkemmin määrätään. Säännöksen tarkoituksena on saattaa liikuntaes-teiset ja iäkkäät henkilöt postinjakelussa sa-maan asemaan muiden kanssa. Valiokunta kui-tenkin katsoo saamansa selvityksen perusteella, että ehdotetun sääntelyn sanamuoto luo vaiku-telman siitä, että sääntelyn sisältö jää merkittä-västi riippumaan Viestintäviraston määräykses-tä. Valiokunta ehdottaa kyseisen säännöksen sa-namuotoa täsmennettäväksi siten, että kyseiset seikat tulee ottaa selkeästi huomioon nimen-omaan ehdotetun lain tasoisen säännöksen perusteella mutta Viestintäviraston 48 §:n mu-kaisessa määräyksessä tarkemmin määritetyllä tavalla.

48 §. Viestintäviraston määräyksenantovaltuus. Valiokunta ehdottaa, että Viestintäviraston mää-räyksenantovaltuutta koskevaa säännöstä täs-mennetään vastaamaan 43 §:n sanamuotoa.

51 §. *Vastuun rajoitukset.* Esityksen 51 §:n 1—3 momentissa säädetään postiyrityksen korvauksen enimmäismääristä ja korvauksen sovittelusta ja 4 momentissa siitä, että laissa säädettyjä enimmäismääriä voidaan tarkistaa valtioneuvoston asetuksella. Valiokunta katsoo, että asetuksella ei voida muuttaa laissa säädettyjä enimmäismääriä, ja ehdottaa, että hallituksen esityksessä ehdotettu 4 momentti poistetaan.

52 §. *Muistutus ja vanhentuminen.* Ehdotetun 52 §:n 2 momentin 2 kohdan mukaan korvauksen vanhentumisaika lähtee kulumaan siitä, kun lähetyksen katoamisesta on ilmoitettu vastaanottajalle. Ehdotetun 49 §:n 3 momentin mukaan katoamistapauksissa on korvaukseen kuitenkin oikeutettu lähettäjä. Valiokunta esittää saamansa selvityksen perusteella, että myös 52 §:n 2 momentin 2 kohdassa vanhentumisajan tulisi alkaa siitä, kun ilmoitus on tehty lähettäjälle tai kun lähettäjän olisi pitänyt havaita katoaminen.

57 §. *Perillesaamattomien lähetysten käsittely Viestintävirastossa.* Valiokunta ehdottaa saamansa selvityksen perusteella, että 57 §:n 3 momentin 2 kohdassa ehdotetun perusteen soveltamiskynnys "on syytä" yhtenäistetään ehdotetun 3 kohdan sanamuodon kanssa muotoon "on ilmeistä".

80 §. *Muutoksenhaku.* Viitaten edellä 4 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa todettuun valiokunta ehdottaa, että muutoksenhalua koskevaan pykälään lisätään myös valtioneuvosto toimiluvapviranomaisena.

83 §. *Voimaantulo.* Valiokunta ehdottaa, että esityksen 83 §:n 3 momenttiin tehdään lakitekni-
nen korjaus kyseisessä momentissa viitattuun lain nimikkeeseen.

84 §. *Siirtymäsäännös.* Valiokunta katsoo, että sinänsä kannatettavan toimipisteiden esteettömyyttä koskevan ehdotuksen käytännön toteuttamiseen tulee varata riittävästi aikaa. Valiokunta ehdottaa, että tätä velvoitetta koskevaa 16 §:n säännöstä sovelletaan alkaen kuusi kuukautta tämän lain voimaantulosta.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella liikenne- ja viestintävaliokunta ehdottaa,

että eduskunta hyväksyy hallituksen esityksessä tarkoitetun yleissopimuksen siltä osin kuin se kuuluu Suomen toimivaltaan,

että 1. lakiehdotus hyväksytään muutettuna (Valiokunnan muutosehdotukset),

että 2. lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana,

että lakialoite LA 12/2010 vp hylätään,

että toimenpidealoite TPA 10/2010 vp hylätään ja

että hyväksytään kaksi lausumaa (Valiokunnan lausumaehdotus).

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Postilaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku
Yleiset säännökset

1 ja 2 §
(Kuten HE)

2 luku
Postipalvelujen tarjoaminen

3 §
(Kuten HE)

4 §

Toimilupaviranomainen ja toimilupamenettely

Toimilupaa postipalvelun tarjoamiseen haetaan *valtioneuvostolta*. Toimilupia ei julisteta haettaviksi.

Valtioneuvosto myöntää toimiluvan määräajaksi, enintään kymmeneksi vuodeksi.

Toimilupaa koskeva päätös on tehtävä kolmen kuukauden kuluessa hakemuksen saapumisesta *valtioneuvostolle*. *Valtioneuvosto* voi pidentää kolmen kuukauden määräaikaa enintään kolmella kuukaudella, jos se on erityisen syyn vuoksi tarpeen.

5 §

Toimilupahakemuksen sisältö

Toimilupahakemuksessa on annettava kaikki ne *valtioneuvoston* pyytämät tiedot, jotka ovat tarpeen arvioitaessa 6 §:ssä tarkoitettuja toimiluvan myöntämisen edellytyksiä. Tarkemmat

säännökset hakemuksen sisällöstä annetaan valtioneuvoston asetuksella.

6 §

Toimiluvan myöntämisen edellytykset

Toimilupa on myönnettävä, jos:
(1—4 kohdat kuten HE)

5) *valtioneuvostolla* ei ole erityisen painavia perusteita epäillä toimiluvan myöntämisen vaarantavan ilmeisesti kansallista turvallisuutta.

7 ja 8 §
(Kuten HE)

9 §

Toimiluvan sisältö

(1 mom. kuten HE)

Valtioneuvoston tulee asettaa toimiluvassa ehtoja, jotka täydentävät tämän lain säännöksiä tai sen nojalla annettuja säädöksiä ja jotka koskevat:

(1—4 kohdat kuten HE)

(5 kohta kuten HE:n 6 kohta)

(3 mom. kuten HE)

Toimilupaviranomainen ei saa asettaa ehtoja, jotka johtaisivat rinnakkaisiin *vastaavan tasoi-*
siin velvoitteisiin tämän lain tai sen nojalla annettujen säädösten taikka muun lainsäädännön kanssa.

10 §
(Kuten HE)

11 §

Toimiluvan peruuttaminen

Valtioneuvosto voi peruuttaa postiyrityksen toimiluvan osaksi tai kokonaan:

(1—3 kohdat kuten HE)

(2 mom. kuten HE)

Valtioneuvosto voi peruuttaa toimiluvan myös, jos luvanhaltija lopettaa toimintansa.

12 §

Toimiluvan siirtäminen

Toimilupaa ei saa siirtää. *Valtioneuvosto* voi peruuttaa toimiluvan, jos tosiasiallinen määräysvalta toimiluvanhaltijaan nähden muuttuu. Määräysvallan muuttumisesta on ilmoitettava välittömästi *valtioneuvostolle*. *Valtioneuvoston* on päätettävä toimiluvan peruuttamisesta kahden kuukauden kuluessa ilmoittamisesta.

Toimiluvan haltija voi pyytää 1 momentin perusteella tapahtuvasta toimiluvan peruuttamisesta ennakkopäätöksen. *Valtioneuvoston* tulee antaa päätös kahden kuukauden kuluessa siitä, kun hakemus on saapunut *valtioneuvostolle*. Jos määräysvallan muutoksen syynä on yrityskauppa, joka on ilmoitettava kilpailunrajoituksista annetun lain (480/1992) mukaan Kilpailuvirastolle tai yrityskeskittymien valvonnasta annetun neuvoston asetuksen ("EY:n sulautuma-asetus") (EY) N:o 139/2004 mukaan Euroopan komissiolle, *valtioneuvoston* päätös on annettava kahden kuukauden kuluessa siitä, kun yrityskauppa-asia on lainvoimaisesti ratkaistu.

Toimilupaa ei peruuteta, jos se siirretään konsernin sisäisesti emoyhtiön ja sen täysin omistaman tytäryhtiön välillä. Tällaisesta siirrosta on välittömästi ilmoitettava *valtioneuvostolle*.

13 §

Toimenpiteet postitoiminnan lopettamisen johdosta

Jos postiyritys aikoo lopettaa toimintansa, sen on ilmoitettava asiasta *valtioneuvostolle* vii-

meistään kolme kuukautta ennen toiminnan lopettamista.

Jos postiyrityksen toimilupa peruutetaan, toimilupaa ei myönnetä uudelleen toimilupakauden päätyttyä tai postiyritys muuten lopettaa toimintansa, *valtioneuvoston* on päätettävä niistä toimista, joihin on ryhdyttävä postitoiminnan ylläpitämiseksi.

Jos postitoiminnan ylläpitämiseksi tarvittavan postiyrityksen käyttöomaisuuden siirtämisestä toiselle postitoiminnan harjoittajalle ei sovi, *valtioneuvosto* voi päättää siirrosta korvausta vastaan. Korvauksen perusteisiin ja määräämiseen sovelletaan, mitä kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetussa laissa (603/1977) säädetään lunastuskorvauksesta.

3 luku

Yleispalvelun sisältö

14 §

(Kuten HE)

15 §

Yleispalveluun kuuluvat postilähetykset

Yleispalveluun kuuluu seuraavia postilähettyksiä koskevien postipalveluiden pysyvä tarjonta:

1) enintään kahden kilon painoiset kirjelähettykset, jotka maksetaan yleisesti käytettävissä olevilla käteismaksutavoilla ja jotka käyttäjällä on mahdollisuus jättää postiyrityksen kuljetettaviksi keräilypisteeseen; kotimaan kirjelähettyksistä on pidettävä tarjolla ainakin sellaista *jätetöpäivästä lukien toisena arkipäivänä jaettavaksi tarkoitettua* kirjetuotetta, johon sovelletaan 19 §:ssä määriteltyä yleispalvelun laatustandardia;

(2—4 kohdat kuten HE)

(2 mom. kuten HE)

16 §

Toimipisteet

Yleispalvelun tarjoajan on ylläpidettävä toimipisteitä, joista yleispalveluun kuuluvat tuotteet ja palvelut ovat saatavilla. Yleispalvelun tarjoajan on käytettävissään olevin keinoin huolehdittava siitä, että toimipisteissä voidaan asioida esteettömästi. Toimipisteet on sijoitettava siten, että yleispalvelun käyttäjät voivat asioida toimipisteessä kohtuullisen matkan päässä vakituksista asunnostaan. Toimipisteiden sijaintia ja kohtuullista matkaa määriteltäessä on otettava huomioon alueen väestötiheys ja pinta-ala, alueella ilmenevät asiointitarpeet, palveluiden sijainti yleensä ja muut paikalliset olosuhteet sekä uusien postipalvelumuotojen kehittyminen. *Yleispalvelun tarjoajan on ylläpidettävä jokaisessa kunnassa vähintään yksi yleispalvelua tarjoava toimipiste.*

(2—4 mom. kuten HE)

17 ja 18 §
(Kuten HE)

19 §

Yleispalvelun laatustandardi

Yleispalveluun kuuluvat kotimaan kirjelähetykset, jotka on jätetty yleispalvelun tarjoajan välitettäväksi ja jättöpäivästä lukien toisena arkipäivänä jaettaviksi ja joista on maksettu voimassa oleva maksu, on jaettava siten, että lähetyksistä vähintään 95 prosenttia on perillä viimeistään jättöpäivästä lukien toisena arkipäivänä ja vähintään 98 prosenttia viimeistään kolmantena arkipäivänä. *Yleispalveluun kuuluvat kotimaan kirjelähetykset, jotka on jätetty yleispalvelun tarjoajan välitettäväksi ja jättöpäivää seuraavana arkipäivänä jaettaviksi ja joista on maksettu voimassa oleva maksu, on jaettava siten, että lähetyksistä vähintään 80 prosenttia on perillä viimeistään jättöpäivää seuraavana arkipäivänä.*

(2 mom. kuten HE)

20 ja 21 §
(Kuten HE)

4 luku

Yleispalveluvelvollisuus

22—25 §
(Kuten HE)

5 luku

Yleispalvelun tarjoajan hinnoittelu ja kustannuslaskenta

26—31 §
(Kuten HE)

6 luku

Yleispalvelun nettokustannusten laskeminen ja korvaaminen

32 §
(Kuten HE)

33 §

Kustannusten korvaaminen yleispalvelun tarjoajalle

(1 mom. kuten HE)

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen kustannusten korvaamisesta päättää liikenne- ja viestintäministeriö Viestintäviraston laatiman nettokustannuslaskelman pohjalta. *Muiden postiyri-tysten tulee osallistua näiden kustannusten korvaamiseen yleispalvelun tarjoajalle. Muiden postiyri-tysten maksaman korvauksen määräytymisestä ja perusteista säädetään erikseen lailla.*

34 ja 35 §
(Kuten HE)

7 luku

Postiyritysten yhteistoiminta ja tietojärjestelmät36 §
(Kuten HE)

37 §

Postinumerojärjestelmä

Valtioneuvosto huolehtii siitä, että postitoiminnan hoitamiseksi ylläpidetään postinumerojärjestelmää. Yleinen postinumerojärjestelmä on sidoksissa maantieteellisiin alueisiin. Lisäksi yksittäisten asiakkaiden käyttöön voidaan antaa postinumeroita, jotka eivät ole sidoksissa maantieteellisiin alueisiin. Postinumero on viidestä numerosta muodostuva tunnus, joka merkitään osoitetoimipaikan nimen eteen.

Valtioneuvosto asettaa postinumerojärjestelmän ylläpitämistä koskevan ehdon toimiluvassa postiyritykselle siten kuin 9 §:ssä säädetään. Postiyrityksen, jonka toimiluvassa edellytetään postinumerojärjestelmän ylläpitämistä, on noudatettava, mitä tässä pykälässä säädetään.

(3—5 mom. kuten HE)

(38 ja 39 § kuten HE)

8 luku

Lähetysten vastaanotto ja jakelu40—42 §
(Kuten HE)

43 §

Jakelu

(1 mom. kuten HE)

Jakelupaikkaa määriteltäessä voidaan lisäksi ottaa huomioon paikalliset olosuhteet tai postin saajan iästä tai terveydentilasta johtuvat henkilökohtaiset erityistarpeet. Henkilökohtaisista erityistarpeista postin saajan liikuntaesteisyys tai vähintään 75 vuoden ikä on otettava huo-

mioon (*poist.*) Viestintäviraston 48 §:n mukaisessa määräyksessä *tarkemmin määrättyllä tavalla*.

(3 ja 4 mom. kuten HE)

44—47 §
(Kuten HE)

48 §

Viestintäviraston määräyksenantovaltuus

Viestintävirasto voi antaa tarkempia määräyksiä:

(1 kohta kuten HE)

2) paikallisten olosuhteiden taikka postin saajan *vähintään 75 vuoden iästä, liikuntaesteisyydestä* tai terveydentilasta johtuvien henkilökohtaisten erityistarpeiden huomioon ottamisesta postin jakelussa.

9 luku

Postiyrityksen vastuu49 ja 50 §
(Kuten HE)

51 §

Vastuun rajoitukset(1—3 mom. kuten HE)
(4 mom. *poist.*)

52 §

Muistutus ja vanhentuminen

(1 mom. kuten HE)

Oikeus korvaukseen on menetetty, jollei vaatimusta esitetä kirjallisesti postiyritykselle vuoden kuluessa tai, jos vahinko tai viivästyminen on aiheutettu tahallisesti tai törkeästä huolimattomuudesta, kolmen vuoden kuluessa:

(1 kohta kuten HE)

2) siitä, kun postiyritys on ilmoittanut *lähettäjälle* lähetyksen katoamisesta, tai tavallisen

kirjelähetyksen osalta siitä, kun *lähettäjän* olisi pitänyt havaita katoaminen, jos oikeus perustuu lähetyksen katoamiseen.

(3 mom. kuten HE)

10 luku

Lähetysten perilletoimittaminen ja perillesaamattomien lähetysten käsittely

53—56 §
(Kuten HE)

57 §

Perillesaamattomien lähetysten käsittely Viestintävirastossa

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Viestintävirastolla on perillesaamatonta lähetystä käsitellessään oikeus avata suljettu kirje, jos:

(1 kohta kuten HE)

2) on *ilmeistä*, että lähetys saattaa aiheuttaa vaaraa terveydelle tai omaisuudelle; tai

(3 kohta kuten HE)

(4 mom. kuten HE)

58—61 §
(Kuten HE)

11 luku

Postiyrityksen muut velvollisuudet

62—66 §
(Kuten HE)

12 luku

Postitoiminnan ohjaus ja valvonta

67—74 §
(Kuten HE)

13 luku

Pakkokeinot, seuraamukset ja muutoksenhaku

75—79 §
(Kuten HE)

80 §

Muutoksenhaku

Valtioneuvoston, liikenne- ja viestintäministeriön, Viestintäviraston ja kunnan rakennusvalvontaviranomaisen tämän lain nojalla antamaan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. *Valtioneuvoston*, liikenne- ja viestintäministeriön ja Viestintäviraston päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei valitusviranomainen toisin määrää.

(2 mom. kuten HE)

14 luku

Erinäiset säännökset

81 ja 82 §
(Kuten HE)

15 luku

Voimaantulo

83 §

Voimaantulo

(1 ja 2 mom kuten HE)

Tällä lailla kumotaan *laki* haja-asutusalueiden postitoiminnan turvaamiseksi perittävästä maksusta (*poist.*) (708/1997).

84 §

Siirtymäsäännös

(1—9 mom. kuten HE)

Tämän lain 16 §:ssä säädettyä velvollisuutta huolehtia toimipisteiden esteettömyydestä so-

velletaan *alkaen kuusi kuukautta tämän lain voimaantulosta.*

(11 mom. kuten HE)

Valiokunnan lausumaehdotus

1. *Eduskunta edellyttää, että postimarkkinoiden kehittymistä sekä postipalvelujen laatua ja saatavuutta seurataan tiiviisti ja ryhdytään tarvittaessa viipymättä toimenpiteisiin, joilla laadukkaiden postipalvelujen tarjonta varmistetaan koko maassa. Seurannassa tulee arvioida myös erityisesti haja-asutusalueiden jakeluhintoihin kohdistuvia vaikutuksia. Seurannasta ja toteutetuista toimenpiteistä tulee toimittaa liikenne-*

ne- ja viestintävaliokunnalle selvitys toukokuun 31. päivään 2013 mennessä.

2. *Eduskunta edellyttää, että postitoiminnan yleispalvelun rahoitus tulee varmistaa tilanteissa, joissa yleispalvelun tarjoaminen johtaisi nettokustannuksiin, jotka muodostavat kohtuuttoman taloudellisen rasitteen yleispalvelun tarjoajalle. Rahoituksen turvaamiseksi toteutetuista toimenpiteistä tulee toimittaa liikenne- ja viestintävaliokunnalle selvitys syyskuun 1. päivään 2012 mennessä.*

Helsingissä 1 päivänä maaliskuuta 2011

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Martti Korhonen /vas
vpj. Saara Karhu /sd
jäs. Leena Harkimo /kok
Kalle Jokinen /kok
Jyrki Kasvi /vihr (osittain)
Risto Kuisma /sd
Lauri Kähkönen /sd
Mats Nylund /r

Pentti Oinonen /ps
Markku Pakkanen /kesk
Lyly Rajala /kok
Tero Rönni /sd (osittain)
Janne Seurujärvi /kesk
Ilkka Viljanen /kok
vjäs. Lauri Oinonen /kesk (osittain)
Sari Palm /kd.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Juha Perttula.

VASTALAUSE

Perustelut

Hallituksen esityksellä postilakia ollaan uudistamassa EU:n direktiivien mukaiseksi. Tarkoituksena on markkinoiden avautuminen ja kilpailun lisääminen EU:n markkinoiden ehdoilla. Tämä vaatimus sisältää ongelman ytimen, koska Suomen maantieteelliset olosuhteet ja pitkät välimatkat haja-asutusalueilla asettavat postinjakelelle aivan toisenlaisen vaatimustason kuin esimerkiksi monissa Keski-Euroopan maissa. Esitys on mielestämme huonosti neuvoteltu ja valmisteltu. Lisäksi direktiiviä tulkitaan hallituksen esityksessä ahtaasti. Kansallista liikkumavaraa olisi pitänyt käyttää laajemmin. Myöskään valiokuntakäsittelyn aikana valiokunnan enemmistö ei käyttänyt tätä mahdollisuutta vaan tyytyi siihen, että asioita kirjataan perusteluihin. Yleensäkin kansallista liikkumavaraa on mielestämme käytettävä aina — ja erityisesti tällaisessa Suomeen huonosti sopivassa lainsäädännössä — niin paljon kuin se on mahdollista.

Postipalvelut kuuluvat yleispalveluihin, joiden täytyy olla jokaisen kansalaisen ulottuvilla. Valiokunnan mietinnössäkään tuodaan esiin huoli direktiivin keskeisimmistä vaikutuksista. Sitovampiin muutosvaatimuksiin valiokunnan enemmistöllä ei kuitenkaan ollut silti halukkuutta. Pelkkä yhteinen huoli ei riitä, jos ja kun haluamme varmuudella turvata syrjimättömät ja kohtuuhintaiset postipalvelut koko Suomen alueella.

Käytännössä laki edellyttää muiden yrittäjien pääsyä Itella Oyj:n palveluverkkoon ja oikeuden käyttää muita Itellan ylläpitämiä järjestelmiä kuten osoiterekisteriä. Muilla yrittäjillä ei olisi kuitenkaan yleispalvelujen tuottamisveloitetta, kuten Itellalla on. Laki ei myöskään tule vaatimaan uusia yrittäjiä osallistumaan yleispalvelun ylläpitokustannuksiin. Tämä tarkoittaa sitä, että uudet yrittäjät mitä todennäköisimmin suuntautuvat vain tuottoisille ja tiivistä asutuille ruuhka-Suomen alueille, jossa voittoja on mahdollista kerätä. "Kermankuorinnan" kan-

nalta heikot, harvempaan asutut alueet jäävät yleispalveluvelvoitteen mukaisesti Itellan hoidettaviksi. Keskeinen kysymys onkin, mistä Itella saa rahat tähän, jos sillä ei ole käytössään enää kannattavien alueiden tuottoja? Vaarana on asiantuntijakuulemisten mukaan haja-asutusalueiden postipalvelujen heikkeneminen ja Itellan hintojen nousu.

Laissa todetaan kyllä yleispalvelun tarjoajan oikeus saada korvaus sellaisista palveluista, jotka muodostavat sille kohtuuttoman taloudellisen taakan. Avoimeksi jää, miten korvaus kerätään, sillä laissa ei haluttu säätää samalla rahoituksesta. Suurena vaarana onkin, että kilpailu ei toteudu koko maassa, vaan harvaan asuttujen alueiden osalta kustannukset kaatuvat lopulta suomalaisten veronmaksajien kannettaviksi samalla, kun tuottoisten alueiden postimaksut valuvat kilpailevien yritysten taskuun ja mahdollisesti jopa ulkomaisille yritykselle. Asiantuntijakuulemisten perusteella nämä veronmaksajille mahdollisesti aiheutuvat kustannukset saattavat jo muutaman vuoden kuluessa olla vuositasolla jopa 150 miljoonaa euroa. Rahoituksesta ja sen perusteista olisikin pitänyt säätää yhtäaikaaisesti tämän lain kanssa.

Valiokunnan mietinnössä kiinnitetään huomiota myös yleispalveluhinnoitteluun ja kustannusten kohdentamiseen. Hinnoittelusääntelyn tarkoituksena on turvata kohtuuhintaiset yleispalvelut kaikille kansalaisille. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan yleispalvelun hinnoittelusta on ollut jo pidempään toisistaan eroavia näkemyksiä. Viestintäviraston hinnoittelua koskevia päätöksiä on myös käsitelty tuomioistuimessa. Kustannuslaskennassa on ollut ja on edelleen varsin erilaiset käsitykset Viestintäviraston ja Itellan välillä. Lakiesitys ei poista jatkossakaan tätä ristiriitaa. Mielestämme hinnoittelun tulee perustua yleisesti hyväksyttyihin liikeloudellisiin periaatteisiin ja tarkastelujaksojen, joiden perusteella hinnoittelun kohtuullisuudesta päätetään, tulee olla riittävän pitkiä.

Valiokunnan enemmistö ei halunnut myöskään lakiin tarkempia linjauksia jakelun tai keräilyn tiheyttä tai palvelun saatavuutta koskeviin ehtoihin. Direktiivi olisi mahdollistanut ehtojen asettamisen. Perusteluissa olevat kuvailut saattavat ohjata käytäntöjä, mutta olemassa oleva tahtotila olisi pitänyt rohjeta kertoa lain tasolla.

Yksi ongelma on myös paikallislehtien tulevaisuus. Kuten valiokunnan mietinnössään todetaan, asiantuntijalausunnoissa vedottiin, että myös sanomalehtien ja muiden lehtien viisipäiväinen ja kustannuksiltaan kohtuullinen perusjakelu turvattaisiin haja-asutusalueilla. Lehtijakelun kustannusten on arvioitu lain seurauksena nousevan jopa 30 prosenttia, mikä tulee näkyämään lehtien tilausmäärissä, ja asiantuntijakuulemisten perustella tämä saattaa aiheuttaa jopa pienten paikallislehtien kuolemia.

Valiokunnan kuulemisissa toivottiin asiamiespostitoimintaa hoitaville yrityksille jonkinlaista etukäteen sovittua minimimaksua. Nykyisellä käytännöllä vaarana on, että liian pieni asiamiespostitoiminnasta saatava korvaus karsii verkkoa entisestään. Tämä huoli on ymmärrettävä,

ja asia olisi pitänyt nostaa esiin lakia valmistellessa.

Postialan kilpailu ei saa Suomessa johtaa työehtoilla kilpailemiseen ja työntekijöiden työehtojen polkemiseen, kuten valitettavasti osin muualla Euroopassa on tapahtunut. Mielestämme olisikin ollut aiheellista kirjata ylös se asiantuntijakuulemisissa esitetty vaatimus, että lainsäätäjän tulee edellyttää postialan toimijoilta vähintään alan yleissitovan työehtosopimuksen tasoisten työehtojen noudattamista. Kyseessä on kansallinen poliittinen päätös. Tätä ei valiokunnan enemmistö kuitenkaan halunnut.

Edellä esille tuoduilla perusteilla katsomme, että asia tulisi arvioida ja valmistella uudelleen ottaen huomioon kaikki edellä mainitut näkökohdat.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että 1. ja 2. lakiehdotus hylätään ja

että eduskunta ei hyväksy hallituksen esityksessä tarkoitettua yleissopimusta.

Helsingissä 1 päivänä maaliskuuta 2011

Saara Karhu /sd
Risto Kuisma /sd
Lauri Kähkönen /sd

Martti Korhonen /vas
Sari Palm /kd
Pentti Oinonen /ps